

Poľscy ubezpieczyciele wobec wspólnego rynku ubezpieczeniowego

Procesy liberalizacji, które dokonały się we Wspólnocie Europejskiej w obszarze usług finansowych (w tym ubezpieczeniowych) miały na celu zniesienie barier ograniczających i utrudniających swobodne przemieszczanie się osób, świadczenie usług oraz przepływ kapitału. Na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej realizowana jest zasada swobodnego dostępu do rynku usług, co może odbywać się przez osiedlenie przedsiębiorstw na danym terytorium lub przez transgraniczne świadczenie usług.

Podstawą do urzeczywistnienia w UE wyżej wymienionych swobód, były dyrektywy: swobody osiedlania się tzw. pierwsze dyrektywy z 24 lipca 1973 r. oraz 5 marca 1979 r. a także swoboda świadczenia usług tzw. dyrektywy drugiej generacji, z 22 czerwca 1988 r. i 8 listopada 1990 r., a także w ramach dyrektyw trzeciej generacji, jednolita licencja na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej z 18 czerwca 1992 r. i 10 listopada 1992 r. (por. tabela 8).

Procesy integracyjne między krajami członkowskimi wspólnoty rozpoczęły się wiele lat wcześniej, a ich rezultatem było powstanie jednolitego rynku ubezpieczeniowego, jako jednego z ważnych segmentów jednolitego rynku finansowego.

Celem dokonujących się procesów liberalizacji rynku ubezpieczeniowego było przede wszystkim:

- zagwarantowanie wszystkim mieszkańcom Wspólnoty dostępu do możliwie najszerszej gamy wysokiej jakości produktów ubezpieczeniowych, przy zapewnieniu ochrony prawnej i finansowej w odniesieniu do zawieranych transakcji ubezpieczeniowych,

- zapewnienie, aby ubezpieczyciel upoważniony do działania w jakimkolwiek państwie członkowskim mógł prowadzić swą działalność na obszarze całej Wspólnoty.

Istotnym przełomem na drodze do tworzenia jednolitego rynku usług ubezpieczeniowych we Wspólnocie Europejskiej było przygotowanie w połowie lat 80. przez Komisję Europejską programu tzw. Białej Księgi, którego realizacja miała służyć zakończeniu procesu tworzenia Rynku Wewnętrznego Wspólnoty. W zakresie usług finansowych, w tym ubezpieczeniowych, Biała Księga potwierdziła konieczność zapewnienia swobodnej cyrkulacji produktów finansowych poprzez oparcie się o zasadę wzajemnego uznawania.

Komisja Wspólnoty Europejskiej realizując program Białej Księgi zaproponowała wprowadzenie koordynacji środków przezorności niezbędnych dla nadzoru sprawowanego przez państwo, w którym znajduje się jego przedstawicielstwo, oddział, czy gdzie usługi były świadczone transgranicznie. Powyższa koncepcja stała się podstawą jednolitej licencji europejskiej.

Kolejnym aktem na drodze harmonizowania rynku Wspólnoty był Jednolity Akt Europejski z roku 1986 (wszedł w życie 1 lipca 1987 r.), który zobowiązał państwa członkowskie do wprowadzenia do 31 grudnia 1992 r. środków na rzecz stopniowego ustanawiania rynku wewnętrznego, na którym byłby zagwarantowany swobodny przepływ towarów, osób oraz kapitału.

Realizacji jednolitego rynku ubezpieczeń służyły wydane przez Radę Unii dyrektywy oraz orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości. Wyróżnia się trzy generalne dyrektywy dotyczące poszczególnych zagadnień wspólnego rynku, przy czym proces tworzenia jednolitego rynku przebiegał odrębnie w odniesieniu do ubezpieczeń nie na życie (*non-life insurance*) oraz ubezpieczeń życiowych (*life insurance*). Oba działy rynku ubezpieczeniowego zostały uregulowane kolejnymi dyrektywami (por. tabela 8).

Tabela 8. Proces tworzenia jednolitego rynku ubezpieczeniowego w UE

	Ubezpieczenia*	
	nie na życie	na życie
Swoboda osiedlania się – tzw. Pierwsze Dyrektywy	24 VII 1973	5 III 1979
Swoboda świadczenia usług – tzw. Drugie Dyrektywy	22 VI 1988	8 XI 1990
Jednolita licencja – tzw. Trzecie dyrektywy	18 VI 1992	10 XI 1992

* daty wydania dyrektyw przez Radę Ministrów Wspólnoty Europejskiej

Źródło: L.Oręziak, Jednolity rynek finansowy w: L.Ciamaga i in., Unia Europejska, PWN, Warszawa 1998.

Następnym podstawowym źródłem prawa wspólnotowego w procesie ewolucji rynku usług finansowych był Traktat z Maastricht z 7 lutego 1992 r., ustanawiający Unię Europejską (wszedł w życie 1 listopada 1993 r.).

Dochodzenie Polski do członkostwa w Unii Europejskiej wymaga współpracy gospodarczej i politycznej, a przede wszystkim tworzenia ram prawnych. Następuje to na podstawie Układu Europejskiego o stowarzyszeniu Polski z Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi. Układ ten wszedł w życie z dniem 1 lutego 1994 roku. Zawiera on wiele postanowień, które mają wpływ na rynek finansowy, w tym także na sektor ubezpieczeń w Polsce. Dotyczą one np. przepływu pracowników, zakładania przedsiębiorstw oraz swobody świadczenia usług, a także płatności i przepływu kapitału.

Dotychczas osiągnięto daleko idące zbliżenie przepisów prawnych regulujących funkcjonowanie rynku ubezpieczeniowego w Polsce ze standardami wspólnotowymi, co jest niezbędnym warunkiem integracji gospodarczej Polski z UE. Dokonano

harmonizacji prawa krajowego z odpowiednimi dyrektywami wspólnotowymi przez wprowadzenie przepisów dotyczących tworzenia i działalności firm ubezpieczeniowych m.in. w zakresie:

- zaostrzenia wymogów niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej,
- zakazu prowadzenia ubezpieczeń na życie i innych przez ten sam zakład ubezpieczeniowy,
- określenia wysokości kapitału gwarancyjnego dla każdego rodzaju ubezpieczeń,
- obowiązku tworzenia rezerw technicznych,
- przestrzegania marginesu wypłacalności,
- stosowania sprawozdawczości statystycznej,
- szczegółowych zasad sporządzania bilansów zakładów ubezpieczeń.

Przykładowo ustawodawstwo polskie w dziedzinie ubezpieczeń gospodarczych jest w pełni zgodne z dyrektywami tzw. pierwszej generacji, w tym z dyrektywami dotyczącymi ubezpieczeń komunikacyjnych, np. w zakresie wysokości minimalnej sumy gwarancyjnej OC wypłacanej posiadaczom pojazdów, zasad funkcjonowania Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, obowiązku opłacania ubezpieczenia OC, a także rocznego sprawozdania i skonsolidowanych wyników, jakie muszą przedstawiać zakłady ubezpieczeń w końcu roku rozliczeniowego oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla każdego rodzaju ubezpieczeń i działalności reasekuracyjnej. Ustawodawstwo polskie nie jest jeszcze dostosowane w dziale ubezpieczeń gospodarczych z dyrektywami trzeciej generacji przede wszystkim w zakresie jednolitego nadzoru i jednolitej licencji.

13 grudnia 1997 r. Rada Europy zakwalifikowała Polskę do pierwszej grupy państw rozpoczynających negocjacje o członkostwo w Unii Europejskiej. Otwarcie procesu negocjacji w tej sprawie rozpoczęło się od przeglądu prawa polskiego pod kątem jego zgodności z prawem wspólnotowym czyli od tzw.

screeningu 31 marca 1998 r. w Brukseli.

Komisja Europejska wydzieliła określone obszary screeningowe dotyczące m.in. swobody przepływu usług, przepływu kapitału unii gospodarczej i walutowej, unii celnej, kontroli finansowej i wielu innych dziedzin życia społeczno-gospodarczego.

Następny etap zliberalizowania rynku ubezpieczeniowego rozpoczął się 1 stycznia 1999 roku, zgodnie z zobowiązaniami Polski wobec OECD. Dnia 10 grudnia 1998 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej, która weszła w życie 1 stycznia 1999 r.. Nowe uregulowania dotyczą warunków podejmowania i prowadzenia działalności na terytorium Polski przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń. Zlikwidowane zostały ograniczenia w zakładaniu przedstawicielstw firm ubezpieczeniowych oraz dotyczące prowadzenia działalności ubezpieczeniowej przez firmy z większościovym lub całkowitym kapitałem obcym.

Nowelizacja ustawy zrównuje podmioty zagraniczne z podmiotami polskimi jeśli chodzi o administracyjne wymogi co do podejmowania i prowadzenia przez firmy zagraniczne działalności ubezpieczeniowej w Polsce. Dotyczy to m.in. sposobów nabywania i obejmowania akcji zakładów ubezpieczeń w stosunku do polskich i zagranicznych podmiotów, trybu wydawania zezwoleń na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej przez spółki z udziałem kapitału zagranicznego. Zrezygnowano z regulacji prawnej zawartej w art. 40, z którego wynikało, że fundusze ubezpieczeniowe, tworzone z tytułu zawieranych na terenie RP umów ubezpieczenia oraz środki własne miały być lokowane w Polsce, bez prawa ich transferu za granicę.

Nadzór sprawowany będzie przez PUNU wobec zagranicznych ubezpieczycieli tylko do momentu uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Zgodnie z artykułem 9 ust. 1 dyrektywy 92/49/EEC z dnia 18 lipca 1992 r. – nadzór nad

głównymi oddziałami zakładów ubezpieczeń państw członkowskich sprawuje państwo macierzyste tego zakładu.

Polskie prawo ubezpieczeniowe powinno być w pełni zgodne z dyrektywami unijnymi tzw. trzeciej generacji do 2004 roku. Wcześniej od 1 stycznia 2000 roku przewidywane jest wejście w życie tzw. Kodeksu Ubezpieczeniowego, nad stworzeniem którego prace trwają od 1996 roku.

Kolejny etap liberalizacji rynku ubezpieczeniowego w Polsce ma nastąpić nie później niż do końca okresu przejściowego, do 10 lat od momentu wejścia w życie Układu Europejskiego, a więc do 2004 roku.

Dalsze otwarcie rynku związane będzie z integracją systemów ubezpieczeniowych Polski i Wspólnoty Europejskiej. Zgodnie z układem stowarzyszeniowym, już w 2004 r. kończy się okres przejściowy, który stwarzał możliwości stosowania klauzul ochraniających polski rynek ubezpieczeń i ma nastąpić pełna integracja z ustawodawstwem unijnym, dotyczącym wspólnego rynku ubezpieczeniowego. Dyrektywy Unii gwarantują klientom nieskrępowany dostęp do każdej firm ubezpieczeniowej, jeśli jej główna siedziba zlokalizowana jest w państwach należących do UE. Przewidywane jest np. funkcjonowanie we Wspólnocie jednolitego systemu licencjonowania. Po 2004 r. Polska przystąpi do systemu jednolitej licencji ubezpieczeniowej. Oznacza to, że licencja wydana przez odpowiedni urząd kraju, będącego członkiem Wspólnoty i państwem macierzystym zakładu ubezpieczeń, jest ważny na całym terytorium Unii Europejskiej. Dla Polski oznaczać to m.in. będzie możliwość nieskrępowanej penetracji rynku przez firmy zagraniczne, ale także szansę rozwoju dla krajowych zakładów ubezpieczeń.

Przygotowanie do konkurencji z zagranicznymi firmami ubezpieczeniowymi dotyczyć powinno m.in.:

- prowadzenia właściwej polityki licencjonowania,
- popieranie procesów dokapitalizowania polskich zakładów

ubezpieczeń,

- sprzyjanie procesom konsolidacji w sektorze ubezpieczeń a także powstawania holdingów finansowych.

Celem polityki gospodarczej wobec sektora ubezpieczeń powinno być stwarzanie warunków możliwie najlepiej sprzyjających rozwojowi i wzmocnieniu pozycji konkurencyjnej polskich zakładów ubezpieczeń.

Na ilościowy i jakościowy rozwój rynku ubezpieczeniowego w Polsce w najbliższych latach będą miały przede wszystkim wpływ:

- procesy zachodzące w gospodarce światowej,
- procesy integracji europejskiej, w tym tworzenie i rozwój wspólnego rynku ubezpieczeniowego,
- uwarunkowania rozwoju krajowego systemu finansowego i jego instrumentów,
- reforma systemu ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczeń zdrowotnych,
- wzrost powiązań między sektorem bankowym i ubezpieczeniowym, powstawanie holdingów finansowych.

Docelowy model polskiego rynku ubezpieczeniowego dąży do modelu ukształtowanego w Unii Europejskiej, na co mają wpływ aspiracje Polski do członkostwa w UE.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.